

Bréfa- og málasafn 1966

Bjarni Benediktsson – Stjórnmal – Forsætisráðherra – Bréf – Anna Kristjánsdóttir – Magn. Kr. Gíslason
– Magnús V. Magnússon – Niels Herlitz – Ólafur Þ. Þorsteinsson – Ragnar Kjartansson – Richard L.
Evans – Walden Moore – Þórður Benediktsson – Reykjavrent – Vísir h.f. – Gunnar Zöega –

Tekið af vef Borgarskjalasafnsins

---

bjarnibenediktsson.is

Einkaskjalasafn nr. 360

Stjórnmalamaðurinn

Askja 2-32, Örk 8

©Borgarskjalasafn Reykjavíkur

Akureyri 9/9. 1966

Doktor

Bjarni Benediktsson farsalísráðherra
Virðulegi herra!

Komist þér Sæli.

Þeg geri mér líttá von um að þér eyddit
dýrmæltum tíma í að lesa þetta bréf.
Þó bið eg í einlægri von að sýna mér
slíkt umburðarleyndi.

Það höfðardarleysi, sem henti mig í vor
að skrifa fyrri hluta þess bréfs, sem
eg stílaði til yðar og ríkisskjalasímar
8.-10. maí s.l. hefir orðið mér þungbær
þránd, vegna þess að þar og þá gleymdi
eg Guði mínum, sem eg líka geri, og
eg sendi Forsetanum, bókun Kristínar
Kristjánssonar: „Það er engin þörf að hvasta“
og „Margt bið í þokummi“, með tilvisun
á orð Árna Óddssonar, og stíkaði undir
þau þar sem hann segist ekki biðja þess

þá er að hafa skrifast undir) og áskorun
 en ekki þou um þjóðaralkvæði; í nafni
 íslendinga, en ekki minni eigin nafni.
 Framangreindar yfirsýjur eru að vesu
 slíkar að eingin manni legur gelur fyrir-
 gefit þar að fullu, en verda aðins af-
 bornar fyrir Guðs nað og fyrirheil líf
 handa þeim, sem stórad.

Þó finni ég að ég munni ekki, að minni,
 lífa gladan dag, fyr er ég hef líka
 viturkennt þessar stóru yfirsýjur fyrir
 mönnum, þ. e. a. b. yður, sem ég bysil
 við að hafit ekki blandast fleirum í þetta
 mál. Þou er á ekki iorad að þera fram
 afsökun mun við Forsetann, nema þú
 skriflega, sem ég mun læplega gera.
 Þar sem ég gel ekki með þú gjarlægl
 hina óheppilegu sendinger, sem ég unki
 þess mefridi gjöf, er ég þauð þoumum að
 reita viðlöku. Þougar gel ég beidit

meins í þessu sambandi, nema ef þér
 gælið hugsað yður að ræða mér heild
 í fánum ordum, þó þat sé til mikils mælt,
 við manni í yðar stöðu og annarki, og sem
 hefir orðið fyrir svo stóru misgjörð; en sem
 vonandi hefir komið þyngrt viður á mér.
 Þannat skil ég að viðurkenningu og afsökun
 mér skammt um framangreindar yfirsjónir,
 svo þögnin er sjálfsegð zina leidir þat,
 þó ég aflei þana ekki gagnvart yður. —
 En svo verð ég líka að viðurkenna að
 raunverulega iðrast ég ekki að hafa
 búið fram beiðni í bréfi til Forsetans,
 um fjóðratvæðis í svo stóru máli; og
 umtvortum í síðari hluta bréfs minns
 til yðar, þó ég skrökva engu um þat,
 að mér hafi virst málið mjög alvarlegt
 og hallulegt. Sú tilfinning kom yfir
 mig óvibúna, þó ég hafði ekki hugsað
 mikið um þetta sérstaka mál; og með

undravestur afti, sy hafði engan frið. -
 Að mér skildist helga á ferð, sem ég
 orðaði svo óheppilega, "hefir byrðst"
 (þar var ekkert dulatfullt á bak við)
 liggur ekki í að ég álití að nokkur
 maður hafi allan að senja af Íslandi
 nokkur velli frá viðskiptalegu og laga-
 legu sjónarmiði, né hafi yfirlit gert það. -
 Það er allt annað, sem hefir snek mig
 svo djúpt, það er fjöðfélagslegt ástand
 og horfur hér heima fyrir, sem mér
 skilst að þú þess eðlis, að alvarlegt sé
 að blanda þar inn í skerum og fram-
 andi áhrifaöflum, einmitt ni þegar
 allt hér heima, er svo spennu og ómótad,
 bedi í fjármálum og síðrum mál-
 efnum; hjá þessari litlu fjöð, sem hefir
 svo slutta reynslu af eigin sjálfstæði, og
 engin gelur ritad hvað verda munir,
 jafnvel innan skamms tíma. -

Þarna liggur sí helta, sem ég hef
 hrættl svo mjög. Ég hef lengi verið
 þeirrar skoðunar, að það væri mikil þörf
 að draga úr spennunni, sem þringja-
 flóð hernámsins alls, með hægð og festu,
 og að þar væðstafanir, sem Breitar hafa
 nú gripit til, kynding kaupgjalds og
 verðlags um ákveðin tíma, hafi
 verið mjög tímabærar hér, strax er þessi
 ríkisstjórn lók úr völdum, og sem
 og held að hefðu ekki orðið illa séðar
 af almenningsi. Það síst þegar kaup
 var beint lokað vorit 1959, þá sagði
 engin neitt, folkið vissi og skildi nauð-
 sin þeirrar ráðstöfunar. Sama var að
 segja um gengisfellinguna 1960.
 Aftur var gengisfellingin 1961 illa séð
 af öllum almenningsi, og ekki að ástæðu
 lausu. Vænbryggð mín og margra
 fleiri voru slar, þegar ekki var sékið

Samana 1963 og jóns þann áttök, sem
gerð hafa verið til góðs, kafa rannit,
ekki til í sandinn, heldur út, verðbólgu-
ferit, vegna þess að vantadi að „selja
fast“ eða slátra um sinn, svo þjóðin
fengi líma til að álta sig á hlutunum,
í stað þess að gefa allt sem fjálsast.

Var það ekki full fjóll framkvæmd?

Þag skil vel að beydingu kaupgjalds og
verðlags, hefði dregið villvað út fram-
kvæmdum, þó varla til skada.

Þen það dró semnilega mikið út taki-
forum til að safna störfeldum gróða á
skuldum tíma, og kannski lá hundurinn
þar grafir, að haldið hefist verið áfram
á fullri ferð, eins og þjóðarflengið hefist
frekast komist hratt; já með flughrada.

Þen hvert hefist síu ferð fort okkur öll?

Gali það verið að við vorum komin upp
á „ofurháll fjall“ og segum þaðan

Öll hef og hringast um hvað orðið hefist, hefst. Ólafur Thors verið heill heilsu
1963

flest ríki veraldar og þeirra dýrd, og
 ekki vantar að takiferum þeim þodim að
 eignast hana. Þen þá kemur stóra
 spurningin: Þer það reita leidir að
 hafna aldrei takiferum manna?
 Þer minnst á þekkinguna í ávarpi
 yðar 17. júní s.l. „þekking er máttur“
 sumdeilanlega, í hvaða mynd þen þim
 er, en virðist vera mjög misfarsal,
 eftir stefnunni, þen valin er í þekkingar-
 leitinni. - Þen er þessu alíði mikill
 gámmur gefin, þadi í skólamálinum og
 öðrum lífnadarháttum, og er þetta
 ekkert athugasemfi, fyrir þá menn,
 þen þekkinguna hafa mesta og besta,
 og meslu ráða um þá stefnu, þen
 mörkuð er? Svad felst í orðum
 prestsins frá sama degi í prédíkun
 hans. Þef Dróttinn byggir ekki húsit,
 erfida smidinnit til einýfis. -

Og hvað um að leita fyrst, Guðsorkis
og hans réttlætis.

Það sígur sjálfsgætt ekki vel á mér
að tala svo um þessi mál, svo stórt-
lega, sem mér hefir orðið á.

Þen myndan er mikill kennari, sem
mí hefir kennt mér, að erfidast af
öllum, sem eg þekki er að gleyma
Guð sinnum. Þen þunnu þi lof, mí
hef eg fundið það öryggi, sem er öllum
ólta og þrautum yfirstorkara. -

Þen alti það eftir að myndast svo, að
fleiri en eg, af þessari blessuðu lílu
þjóð, - hefdu einhverju gleymt - , sem
ekki má gleymast, nema ver fari,
bið eg þess af hverdu hjarta, að það
megi verda hennar hlutskipti að finna
Guð sinn í samri lifandi trú, sem
kenni fram í lífi hennar og starfi;
Þú, trúin er dauð, án verkanna.

Það hafa minar þrautir kennt mig.
 Þekking, sem eg vildi ekki hafa farið
 á mig við, þó hún hafi verið djórkeypt. -
 Þeg veit að þér erst mjög umburðarlyndur
 madur, við andstæðinga yðar á opinberum
 velvangi, hvort sem þér gelst einnig verið
 það, í svo óvenjulegu máli, sem eg hef
 hér stofnað til. Þó tilfrelsi og skodana-
 frelsi sé leyfilegt, þá skil eg að það
 mivist við opinberan velvang; og það
 er á því atviki, sem eg hef ástæðu til
 að biðjast mikillar afsökunar, (og minnum
 er fært að fyrirgefa,) að hafa búið þá
 reglu; sérstaklega yður, því búið til
 Forsetans, held eg hafi ekki verið ósemni-
 legt. Þrif þess, hafi einhver verið, veit
 eg min, eg eyðilagði til fulls, með yfirsýn
 minni, framanskraðri. Þen eg var svo
 hrædd, átti ekki traustid, sem aldrei bregst.
 Þen, enn er eftir vökkuð þarsauki, badi

fyrir eigin ofersjóum, og einnig, þó
míðum, fyrir það, sem gerdist að öðru leiti.
Þau og er ekki lengur hrædd, hvað sem
verda kann. Nú veit og að það er
almallit, sem hefir völdin. —

Þú blyggðast nú fyrir mill mikla
höfvaðarleysi. Og í nafni hans, sem
kemdi: Sælit eru miskunsamir, bið og
yndur um þátt, og bið fjöðinni, já
öllum mönnum blessunar, Guðs kerleika.
Hann einn gæti einhverju breytt í þessum
hrjáða heimi.

Með virðingarkveðju

Anna Kristjánsdóttir

Grundargötu 3

Skureyri (19. 9. 66)

Nú bið og ekki
um geymslu, heldur
eyðilögð bréf, og hjá
lagt, til þagunda, ef
þú gætur hugsað yndur
að svara mið einhverju. Sama.

Tala við þ. B.

i síma 17. des.

og skjni komunn
frá Málsmeðf., sem
hann telur luttu. Þj. Gen.

Reykjavík, 6. des. 1966.

Kari herri,

Þjarni Benediktsson.

Ég hef þess leyft mér að senda hæst-
virtum heilbrigðismálaráðherra og félags-
málaráðherra, vindi segna Sambands
ísl. bóklasjúklinga. Þetta vindi
gæmir svo mikilvaga málaletan að
mér virdist líf sambandsins velja á því
hvorsu hæstvirt ríkisstjórn bregst við
henni.

Ég fýkist vita að þú ert ráði
úrslitum mála á fundum ríkisstjórnar-
innar og því sárbreni ég þig að leggja
málstað okkar líð, vegna þess að ég trúi
því að það mun leiða til almanna heilla.

Þig bíð ég, Kari herri, að þria ordum
munum, þegar ég segi, að samband okkar
gödi ekki farsella í störfum í annarra
manna umsjá en þeirra sem lifað hefa
fyrr það og starfað í 25 ár. Fýrir mitt
leyti segi ég þér, að þetta starf hefir átt
míg allan, öll þessi ár, hvort sem
sem ég hef lifað við meðvitund.

Enga raun gæti ég hugsað mér

sarari en frá að sjá S. T. B. S. falla
undir minni stjórn, sjá laúðarsveig,
sem fráð hefir borid þingadil, svipt af
höfði þess. Að visu má segja að kvöl
mín og salla, sem einstaklings, skepti ekki
máli fyrir heildina ef ekki vildi svo
til að þrautir okkar minnstu systkina
eiga samþygd með harmi mínum og rauna-
bot þessa með gleði minni.

Nikils vanti ég af þér, Franki minn,
veit þú harla vel að fjóðin hefir lagt
þyngrsta baggann sinn í þínar herðar. Veit
ég einnig að þín heitasta ósk er að standa
vel undir honum. Fjóðin virðist ekki, í þenna tíma,
eiga buðarmann öllu sterkari en þig. Mezi,
þig aldrei skorta vit, afl og þrautseyggin, því mi
er meira í húfi en endranar, en umfram allt
má byrði þessi aldrei meða þig svo, að
bjarta brosid, sem ég hefi séð í augum þínum,
slokni. fráð veri ógæfa þung.

Ég bið þér nú þess velfarnadar, sem
mestur verður manni, sem um geyttan veg
gengur, bið þess þín vegna bræðri og fjóðar
okkar allrar.

Vertu blessaður og sell.

Þinn Fjóður Benediktsson.

17. des. Tala
við J. Þ. og

Siglufirði, 26. nóv., 1966.

sexi afar. munná
í lagi $\frac{1}{2}$ mi $\frac{1}{2}$ niða
skjött eftir áfram
þetta eftir

Kæri Bjarni.

frásögu þ. H
H. Bern

Afsakaðu að ég leita til þín með mín vandkvæði eða okkar hjóna. Þú hefur sjálfsagt annað betra við þinn dýrmæta tíma að gera, en að sinna kvabbi úr mér. En því leita ég til þín, að enginn veit betur en þúhvornig á þessum málum skal halda.

Málavextir eru þessir : Bróðir konu minnar, Hákon Glatvæð Prahll, 41 árs, tók við ættaróðali og lítilli kexverksmiðju í Alversund að föður sínum látnum, en hann dó 1958. Verksmiðjan, Marie Müllers Kexfabrik, var gömul og að góðu kunn og gekk nú allt vel um hríð. Á seinni árum hefur erlent kex flætt inn á markaðinn og fór þá að síga á ógæfuhlið.

Nú hefur mágur minn selt vélar verksmiðjunnar úr landi fyrir all-góðan pening. Eftir standa þó töluverðar skuldir, með veði í jörð og húsum. Mágur minn á því í töluverðum erfiðleikum.

Okkur hjónin langar til að sýna honum vinarhug og hjálpa honum um leið, með því að senda honum 50 þúsund norskar krónur.

Nú er spirningin : Fæst gjaldeyrisleyfi fyrir þessari fjárhæð.

Kemur þá til þinna kasta að segja til um, hvort þýða muni að senda umsókn.

Ég læt fylgja bréfinu gjaldeyrisumsókn. Sýnist þér svo, að hún muni líkleg til að hljóta jákvæða afgreiðslu, bið ég þig að senda hana til réttra aðila. Að öðrum kosti mælist ég til að hún lendi í pappírskörfunni.

Enn einu sinni bið ég afsökunar á þessu kvabbi.

Kærar kveðjur til þín og konu þinnar frá okkur hjónum.

Olafur Þ. Þorsteinsson

SJÁLFASTÆÐISFLOKKURINN

FULLTRÚARÁÐ SJÁLFASTÆÐISFÉLAGANNA Í REYKJAVÍK
SKRIFSTOFUR: VALHÖLL - SUBURGÖTU 39

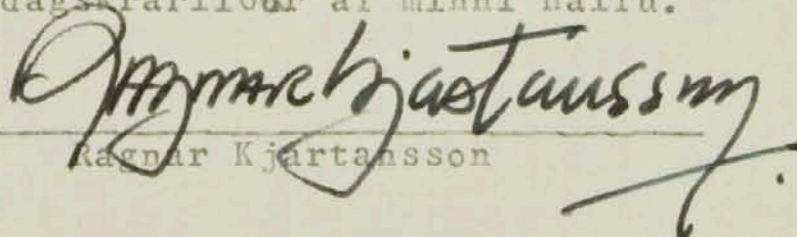
Forsætisráðherra,
Bjarni Benediktsson.

17. okt. 1966.

Þar eð réttilega var haft orð á því að umræður hefðu ekki verið líflegar, sem skyldi á nýafstöðnum flokksráðsfundi og fyrir dyrum er formannaráðstefna leyfi ég mér að koma eftirfarandi athugasemd á framfæri í skjóli þess að hún megi hjálpa til að gera þann fund árangursríkari hvað umræður snertir.

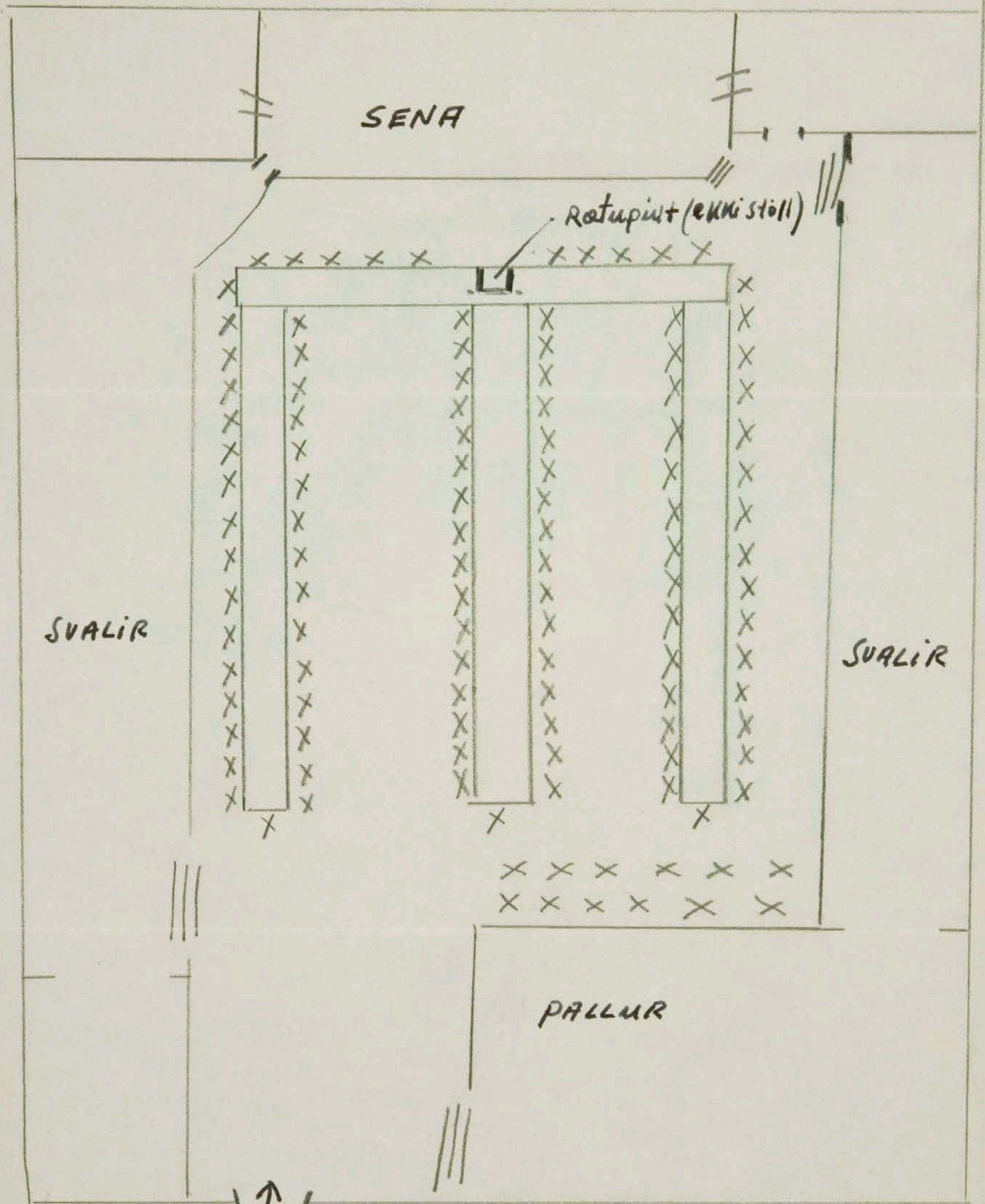
Marg reynt er að niðurröðun í sal og ytra form á fundi getur skorið úr um hvort fundur tekst vel eða eingöngu sæmlega. Gamla "barnaskemmtunar" formið sbr. niðurröðun í sal á flokksráðsfundinum hefur vafalítið átt verulegan þátt í dræmum umræðum. Þar hefði þurft að koma til létt ráðstefnunið (sbr. t.d. meðf. uppdr.) og mönnum frjálst að tala frá sætum sínum. Stuttar athugasemdir, ábendingar eða fyrirspurnir frá sem flestum er jú það sem máli skiftir, en ekki þær löngu ræður, sem menn glepjast gjarnan á að flytja eftir að hafa tekið sér ferð á hendur í hinn stóra og formlega ræðustól flokksins, sem á lítið erindi á smærri fundum sem þessum.

Með kveðju og fullvissu um að bréfs sem þessa og athugasemda er ekki að vænta sem fasts dagskrárliður af minni hálfu.

Ragnar Kjartansson

Þannig má stíðsetja Rúmulega
100 manns með götu móti við bætt

INNGÖNGUDYR Í SAL

(Lausleg grunnamynd af SAL Sj. hússins)

19. ág. 1966.

Bad Godalzburg.

Kari unni,

Ég þetta þú A. K. J. að þú og þú lígnu mynd-
ur verðu í Lúrech 26. og 27. ág. og gæst þú
þega viðtöfum til þess að við Guðrún kárum,
Lúrech til þess að gætum verð til
aðstoda ef með þyfti. Í dag þetta ég að
þú þjórnir kárum til Lúrech K. um 6. e. h.
25. ág. Hefum við mjög gjarnan viljast
koma út á flugvöllinn til þess að taka á
móti ykkur, en þú myndu þetta sér illa
á að við hefjum ákveðið miðdag kvöld
þess 25. ág. fyrir Höcker Leubhinderwäcker,
Leube til Island í heimritur þess 30. ág.
og þú vil þú morgun í þess kvöldverð. Vata

Þú myndir sjá eftir þessu að þreyta þessu, þú að
þetta sé lína töfaleið séu. Hótel gat þess
þú sjá. Þú myndir þú þóma séu
fyrsta flugvél þú Tótu, séu þenna til
Dinsdag kl. 10.35 á föstudagsmorgunum og
þú og þetta á sama hóteli og þú þú
Sigríða þú á.

Þú þú þú þú þú þú þú þú þú þú
þú þú þú þú þú þú þú þú þú þú

Ungur þú þú

Boð Godberg,
24. ág. 1966.

Kær vinnu,

Höfundur minna þess að hafa
þig ritað um við komum með matarlist
til þess að hl. 8¹⁰ f. b. í föstudaginn, um
elliú með flugvél hl. 1035 eins og ég hafa
áður skrifað. Það er oft þetta á myndanna
þi á þessum árstíðum og þi elliú tryggð.
á flugvélunum svoþví á meirum myndum. Ekki
þessum þessu þessu þessu í hálfgjörningum,
þessu föstudaginn haldi þessu og þessu þessu
hl. 13⁰⁰ í föstudaginn og þessu með

creditorum perit per unum siccaeggi.

Clad beta Sverjunnis

Junii unil.

Cladun

p. t. Landeygd Sjúkhus 23/10 1966

Kære Dyrni Benediktsson,

Förmodligen har det anmärkts för Dig att min fru
och jag inte kan infinna oss vid den middag - detta till
följd av en lunginflammation som väl visserligen nu
för anses härad men som ändå kräver att jag under avsevärd
tid håller mig stilla.

Emellertid har jag inte velat nöja mig med att
framföra mitt tack och uppskattning för den utblivande
via ambassaden. Jag har varit angelägen att direkt till
Dig själv uttala att det skulle varit mig en glädje att komma,

att
och det gör mig ont när nödgas ~~var~~ uteläsa. Alldeles som
för fem år sedan i Reykjavik, då en feber fasthåll mig
på hotellrummet just den dag då jag var bjuden på middag
hos Din Fru och Dig!

Tanke går också till en middag i Ditt hem som
verkligen blev av. Det var för 30 år sedan, i samband med
Svenske veckan i Reykjavik. Listes var, utom jag, Einar Ar-
nasson och som jag tror - Olafur Larsson. Ditt första möte
med Dig minns jag med glädje, ~~och~~ liksom många andra under
årens lopp.

Jag vet inte om de förväningar Du kan krypa
till Ditt besök i Stblan, men som gammal vän kan jag ändå
önska Dig all de möjligaste värn bli uppfyllde. Med världens
hälsningar till Din Fru
Din tillgiven vän
Nils Herlitz

Tala við Jóh. Gf

Vögum í Skagafirði

3/5 - 1966

Fr. Þorsalisvöðuma Bjarni Benediktsson

Reykjavík

Leitrací þín!

Þú hefur heyrt að mi skoti til að skipa
höfundinum Miklaða til Hellmunga, og annar
hlutinn gengi undir nafni með eftirfestu
Þetta er ekki Roma ferð. Miklaða & á gata jört
ferð sinn, með sinn á gata landi. En ferð þess þar
verur þetta Róðugi sinn og öðru nafni en
effi leit, þá vantar alla land.

Soða Miklaða þá, sem menningasetur og höfundur
er aldrei, þú verð með glas þag, og hún á
sinn í skómum fram til að vera þá. Þú
þessi prestur, sem mi setur þú, og þú er
ekki verð þessum prestur af lífnum þú, vilji
ekki þú, og gengi nu fram um skipting
jörðanna, þú á ekki að taka slíkt til greina.
Þann verður enginn sílfra-prestur þú, og á
þú ekki með að leggja slíkt í gata effi Roma
sinn, sem vildu sitja alla jörðina.

Miklaða verður ekki effi prestur þú þú
þú er að taka Hellmunga af landi
jörðanna. En mi & hún hlumrandu jört
sinn og hún er, og onni veru effi.

Í landi gjarlaimar & Miklabajarnes, sorkallat.
Þessa & slíkt land liggur lásið, og er
alþvást af náttúrunna handi, land fyrir slókka
vinnuvela í höndum þenda í félagssamlokum,
sem hefur Kornvaxt, sem er við botlaggin
við búskap sinn. Hvergi í Skagafelli & til
slíkt land nema á Miklabæ.

En þóf eða að syta fleiri ordum um þessa
brei þykki vent um Miklabæ sem hefur bál
og þátt voni gráthvást að tjá þri skipt
í miðgeli eins og gest var með líðingis, sem
mi þu þorji landlaus miðgeli, sem aldrei geta
þvíst nema smá þendur

Með vinum og vörðingum

Maan. Fr. Guðason.

Þessa & þriant bryj
þetta á milli, -

FORSÆTISRÁÐUNEYTIÐ

Reykjavík, 3. október 1966

Db. _____

Hér með sendir ráðuneytið ríkissjóðsávisun
að fjárhæð kr. 9.412.- fyrir að fara með vald forseta Íslands,
skv. 8. gr stjórnarskrárinnar frá 10/9 - 30/9 1966.

F. h. r.

e. u.

Leifur Einarsson

Forsætisráðherra,
dr. Bjarni Benediktsson,

ISLANDS FORFATNING I KRISETIDER

Statsminister Benediktsson
drøfter den konstitusjonelle
nødrett i norsk tidsskrift.

Det har hendt flere ganger i norsk historie at grunnloven er blitt endret uten at det har vært i overensstemmelse med de regler grunnloven inneholder om forfatningsendringer (1814, 1905). Under den annen verdenskrig opplevde vi at store deler av grunnloven ble satt helt ut av funksjon som følge av den situasjon krigen skapte.

Grunnløvsendingene fra 1905, som var en nødvendig følge av løsrivelsen fra Sverige, og kanskje særlig begivenhetene under siste krig, har fått sin forfatningsmessige forankring i læren om den konstitusjonelle nødrett, som professor Frede Castberg har æren av å ha utformet i Norge.

I siste hefte av Tidsskrift for Rettsvitenskap (Universitetsforlaget) viser den islandske statsminister Bjarni Benediktsson i en artikkel hvordan denne lære hadde sin store betydning for Islands stilling under siste krig.

Situasjonen for Island var at da Danmark ble okkupert den 9. april 1940, brast forbindelsen mellom Den danske Konge, som jo også var konge av Island, og de islandske myndigheter. I den islandske grunnlov var det ingen regel som kunne regulere en slik situasjon, og da Alltinget den 10. april vedtok at det islandske ministerium skulle utøve kongens myndighet inntil videre, var altså dette vedtak i strid med den skrevne forfatning.

Men som det vil være kjent, ble Island kort tid etter selv okkupert, ikke av Tyskland, men av England, mot den islandske regjeringens protest. De engelske okkupasjonsmyndigheter blandet seg etterhvert inn i Islands indre anliggender, og i april 1941 ble en alltingsmann og flere andre arrestert. Alltingsmannen ble senere ført til England, og den avis han var redaktør for ble forbudt. Alt dette skjedde under kraftige protester fra regjeringen og Alltingets side.

Den uvisshet som denne situasjon medførte, gjorde at regjeringen fremsatte forslag om å utsette inntil videre det valg som skulle vært holdt sommeren 1941. Forslaget ble etter en kraftig debatt vedtatt med 39 mot

4 stemmer. Også dette vedtak var klart i strid med grunnlovens ord.

Den 9. juli 1941 inngikk Island en avtale med U.S.A. om militær beskyttelse, som skulle tre istedenfor den engelske okkupasjon, - og etter en grunnlovsendring ble nyvalg holdt i 1942.

Statsminister Benediktsson bruker disse historiske begivenheter, som kanskje ikke er så godt kjent i Norge, til å utdype reglene om konstitusjonell nødrett. Han trekker frem eksempler fra en rekke lands forfatninger, og konkluderer med at i hvert fall beslutningen av 10. april 1940 hadde klar hjemmel i den akutte nødsituasjon som oppsto. Derimot kunne det være mer tvilsomt om utsettelsen av alltingsvalgene kunne sies å utspringe på samme måte av en nødsituasjon.

Men uansett dette, må enhver nasjon være forberedt på å komme opp i situasjoner hvor forfatningens regler ikke strekker til. En trenger da en lære som gjør at nødvendige handlinger ikke blir ansett som brudd på forfatningen. Her er det den konstitusjonelle nødrett har sin berettigelse. Å utforme denne lære i detalj er nesten umulig. Det viktigste må være at en i slike situasjoner følger grunnlovens ånd, ikke dens bokstav. Den løsning som velges må være i harmoni med rettsbevisstheten, så den ikke bryter med det den skal verne, grunnlovens ukrenkelighet - og lov og rettsgyldighet.

FORHÅNDSKONTROLL AV STANDARDKONTRAKTER?

Den overhåndtagende bruk av standardvilkår i nesten alle avtaler som sluttes, har vært underkastet livlig debatt i de senere år.

I siste nummer av Tidsskrift for Rettsvitenskap (Universitetsforlaget) fremkaster professor Ole Lando den interessante tanke at slike vilkår bør være underkastet kontroll av en kommisjon eller nemnd som på forhånd kan godkjenne eller nekte å godkjenne de enkelte klausulene.

DECLARATION OF ATLANTIC UNITY

156 EAST 52nd STREET, NEW YORK, N.Y. 10022 • PLAZA 8-0215

UNITED STATES SPONSORS: William L. Clayton, William H. Draper, Jr., Christian A. Herter, Hugh Moore, Livingston Osborne, Hans Christian Sonne
DIRECTOR: Walden Moore   ASSOCIATE DIRECTOR: Livingston Hartley

July 29, 1966

The Honorable Bjarni Benediktsson, M.P.
Forsaetisradherra
Reykjavik
Iceland

Dear Mr. Prime Minister:

Thank you for your note of July 25th regarding the enclosed "Statement on Interdependence."

We were aware that neither custom nor propriety would permit you, as a Prime Minister, to sign our Statement. The same rule applies to a number of other signers of the Declaration of Atlantic Unity who are Ministers or otherwise working for their governments, including the following:

Canada: Messrs. Pearson and Martin

Denmark: Mr. Gram

France: Mr. Habib-Deloncle

Germany: Dr. Blessing, Graefin Finckenstein and Dr. Jaeger

Iceland: Messrs. Gislason and Hafstein

Netherlands: Prince Bernhard

United Kingdom: Mr. Mulley

U.S.A.: Messrs. Bowles, Bunker, Foster, Gordon, Harriman, Herter and Humphrey.

However, we decided to treat all our signers alike and send them the same letters and cards. But none of those listed above has signed the Statement.

Hon. Bjarni Benediktsson

- 2 -

July 29, 1966

Returns are still coming in and, to date, about one hundred of our signers have subscribed to it from all NATO countries (including France) except Iceland, Portugal and Luxembourg.

Our present plan is to try to arrange for the formal presentation of this Statement to the NATO Parliamentarians' Conference at one of its plenary sessions in November and subsequently to the North Atlantic Council. This is what we did with the Second Declaration of Atlantic Unity itself in 1962 and we got some publicity.

For this purpose we hope to have at least one signer from each of the 15 NATO countries. Iceland presents a particular problem since three of our five signers are Ministers.

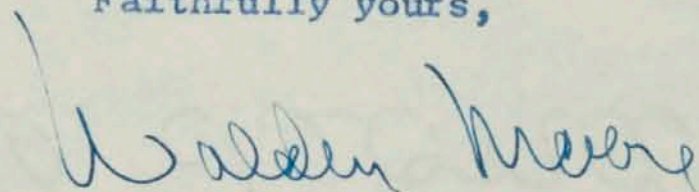
We, therefore, hope that either Hallgrimur Fr. Hallgrimsson or Thorarinn Thorarinsson, M.P. will agree to sign. I am sending a copy of this letter to both of them. If neither of them is inclined to do so, I am requesting our Sponsor, Mr. Hallgrimsson, to try to find another good Icelander who would be willing to sign both the Second Declaration of Atlantic Unity and the "Statement on Interdependence".

My wife and I recall with great pleasure our visit last Summer to your charming country and especially the warm hospitality of you and Mrs. Benediktsson.

As the enclosed itinerary will show, we will - to our regret - not visit Iceland this year. But as long as you are Prime Minister Atlantic matters are in such good hands that we have no good excuse for going there.

My wife joins me in most cordial greetings to you and to Mrs. Benediktsson.

Faithfully yours,

Walden Moore
Director

Encs.

cc. Mr. Hallgrimur Fr. Hallgrimsson; Mr. Thorarinn Thorarinsson, M.P.

July 4, 1966

DECLARATION OF ATLANTIC UNITY

Statement on Interdependence

The Second *Declaration of Atlantic Unity* was issued over three years ago; since then much has happened to affect the Atlantic Alliance. Hence, we believe it is time to appraise the application of that statement to the situation which exists today.

During the past 17 years NATO has successfully met an external challenge. Throughout this time the Soviet Union has persistently sought to disrupt NATO; to divide Western Europe from North America; and to bring about the withdrawal of U.S. forces from Europe.

Throughout this period NATO has assured peace and security in the Atlantic area. This has made possible both the resurgence of Western Europe and the creation of the European Communities. NATO still provides the basis for the creation of a United Europe and further development of the Atlantic Community.

NATO has now been confronted with an internal challenge, which also seeks its disruption. Longer range objectives of this internal challenge appear to be similar to those of the external challenge — division between Western Europe and North America and withdrawal of U.S. forces from Europe. This challenge must also be successfully met. If it is not, NATO could become merely a classic 19th Century alliance like those which often promoted war rather than peace.

We should know by now that the preservation of NATO and the unity of its active members are essential for these ends:

1. Maintenance of peace and security in the heart of our modern world;
2. Progress towards European Union and towards a true Atlantic Community;
3. Effectively concerted economic aid to underdeveloped peoples; and
4. The cohesion and collective strength necessary to make possible the achievement of arms control and a satisfactory European settlement with the Soviet Union.

We should not allow the current crisis to obscure some lessons we have learned since the close of World War II:

- A. In our rapidly shrinking, nuclear world, North America and Western Europe have become increasingly interdependent politically, strategically and economically. Neither can insure its own survival alone. Upon their continuing interdependence hinges the future of freedom.
- B. Military integration within NATO has become increasingly necessary since the early 1950's. Then the defense of the Atlantic area could be assured by the existence of the American nuclear monopoly. Today integrated, organized conventional forces are essential to provide means other than nuclear war for halting military incursions from behind the Iron Curtain or against Berlin. Any future changes in the structure of NATO should be towards more rather than less integration.
- C. Excessive nationalism breeds extreme nationalism. Reversion to nationalism within the central area of the world would put the clock back to 1914, creating new and acute dangers of nuclear war.

In recent months voices have been heard in all NATO countries implying that NATO has lost its validity because it was formed as a defensive military alliance against Soviet aggression and is out-moded because Russia is now peacefully inclined; that the most important objective of the Atlantic Community should be a resolution of the issues which divide its members and the members of the Warsaw Pact; and that this is the more true because of the growing threat of a resurgent and hostile China possessed of nuclear arms.

A heavy burden of proof rests on those who claim that the Soviets have in fact modified their long-range aims. We have it on the best authority — their own — that they intend to continue to inspire and to support "wars of liberation." Certainly a real detente with Russia should be vigorously sought. A stronger and better integrated NATO, far from being an obstacle in that search, is the best guarantee that it will one day be successful.

(over)

Fourteen members are standing firm against the internal challenge to NATO. But a firm stand is not enough; it risks deterioration. Freed from the internal obstruction which has recently blocked positive action, they can now go forward.

We, therefore, urge the Governments of the fourteen, while leaving the door open for French participation, to undertake positive action now towards these specific objectives:

1. Establish a satisfactory defense posture without France;
2. Develop the NATO Parliamentarians' Conference into an Atlantic Assembly, in line with proposals now under study by the Parliamentarians;
3. Seek through the McNamara Committee to provide the other members of NATO a larger share in nuclear defense strategy.
4. Provide the other members of NATO, through more adequate defense integration and sharing of burdens and responsibilities, a larger role in the common defense;
5. Improve political unity within NATO by more adequate consultation and joint formulation of policies on common problems in all parts of the world;
and
6. Establish an official commission to study and propose means of improving the organization of the Atlantic Community.

We urge the American Government to avoid any reduction of U.S. forces in Europe, during this critical period, which would impair European confidence in Atlantic security.

The preservation and development of NATO now requires a vigorous collective effort by its fourteen active members. The responsibility for leadership in this effort falls upon its larger members, especially the United States. The one indispensable requirement is political will.

July 20, 1966

Walden and Winifred Moore
European Itinerary 1966 (Revised)

Tuesday, Sept. 13 p.m. New York to Stuttgart
Sunday
Saturday, " 18 a.m. to Munich (ACUS Board, Sept.-18)
(ATA Assembly " 19-23)
Saturday, " 24 A.M. to Ankara
Saturday, Oct. 1 a.m. to Athens
Saturday, " 8 a.m. to Nice
Monday, " 10 a.m. to Paris (by private car)
Tuesday, " 18 p.m. arrive in Paris
Sunday, " 23 p.m. to Brussels
Wednesday, " 26 a.m. to The Hague
Saturday, " 29 a.m. to London
Saturday, Nov. 12 a.m. to Paris (NATO Parliamentarians' Conference
Nov. 14-18)
Friday, Nov. 18 a.m. to New York (ACUS Board Crotonville
Nov. 18-20)

ROTARY INTERNATIONAL

Service Above Self - He Profits Most Who Serves Best

1600 RIDGE AVENUE · EVANSTON, ILLINOIS 60201 · U.S.A.

RICHARD L. EVANS
PRESIDENT

30 September, 1966

The Honorable Bjarni Benediktsson
Prime Minister
Reykjavik, Iceland

Dear Mr. Prime Minister:

You were most gracious to give us the pleasure of your company at the recent Rotary dinner when we were there, and your thoughtful comments were gratefully appreciated. Thank you for taking time for us and for this occasion.

We enjoyed our visit to your interesting country and wish you and your associates much success and health and satisfaction in all your good service.

Sincerely,

A handwritten signature in blue ink, appearing to read "R. Evans", written over a horizontal line.

Richard L. Evans
P r e s i d e n t

Reykjavík, 27.10. 1966.

Reykjaprent h.f. hefur leyst til sín, eftirfarandi skuldir Blaðaútgáfunnar Vísis h.f. skv. rekstrar efnahagsyfirliti Blaðaútgáfunnar pr. 30.4. 1966, sem Hr. Gunnar Zoega, lögg. endurskoðandi hefur samið .

- A) Skuldabréfi Búnaðarbanka Íslands að upphæð kr. 250.000.00
að viðbættum vöxtum.
Bréf þetta er uppgengið með sjálfsskuldarábyrgð Gunnars Thoroddsen, Péturs Sæmundsen og Magnúsar Víglundssonar.
- B) Skuldabréfi Útvegsbanka Íslands með eftirstöðvum að upphæð kr. 225.000.00
að viðbættum vaxtakostnaði.
Bréf þetta er með sjálfsskuldarábyrgð sömu aðila og í lið A)
- C) Yfirdrátt í Iðnaðarbanka Íslands, að upphæð kr. 1.092.946.30. Yfirdráttur þessi var tryggður með tryggingavíxli að upphæð kr. 1.000.000.00, samþykktum af Blaðaútgáfunni Vísish.f., útgefnum af Gunnari Thoroddsen og ábektum af Sigurði Magnússyni, Þorvaldi G. Kristjánssyni og Magnúsi Víglundssyni.
- D) Víxill í Útvegsbanka Íslands, að upphæð kr. 52.057.00
samþykktum af Blaðaútgáfunni Vísi, útgefnum af Sigurði Magnússyni fyrir hönd Gunnars Thoroddsen, ábektum af Prentsmiðjunni Eddu og Ólafi Þorsteinssyni & Co.
- E) Víxill í Útvegsbanka Íslands, að upphæð kr. 440.858.00
samþykktum af Blaðaútgáfunni Vísi h.f., útgefnum af Sigurði Magnússyni fyrir hönd Gunnars Thoroddsen, ábektum af sama og Péttri Sæmundsen.
- F) Víxill í Útvegsbanka Íslands, að upphæð kr. 118.797.00
samþykktum af Blaðaútgáfunni Vísi h.f., útgefnum af Sigurði Magnússyni fyrir hönd Gunnars Thoroddsen, ábektum af sama, ásamt Prentsm. Eddu hgf. og Eggert Kristjánsson & Co.

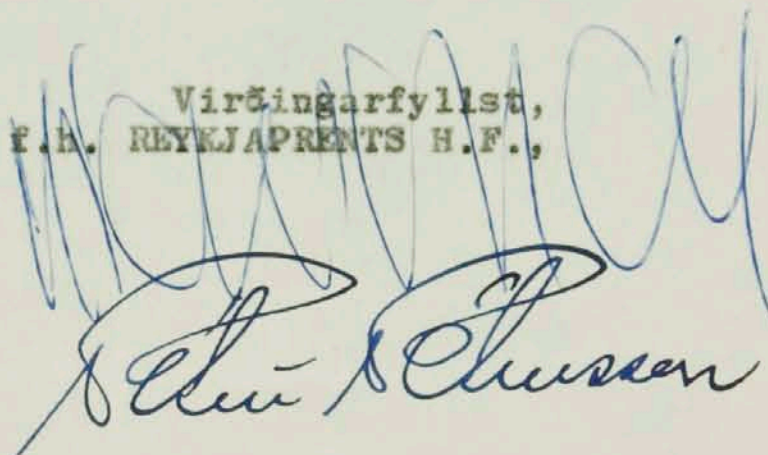

G) Vixill, að upphæð kr. 250.000.00 í eigu
Dagblaðsins Tíminn, samþykktum af Blaðaútgáfunni
Vísí og útgefnum af Gunnari Thoroddsen.

Samtímis innlausn ofangreindra skuldbindinga var
allur áfallinn kostnaður þeirra vegna gerður upp.

Umfram ofangreindar skuldbindingar er undirrituðum
ekki kunnugt í dag um aðrar skuldbindingar Blaðaútgáfunnar
Vísí h.f. með persónulegri ábyrgð Gunnars Thoroddsen,
Dorvaldar G. Kristjánssonar og Magnúsar Jónssonar, nema í
Landsbanka Íslands og Verzlunarbanka Íslands h.f.

Virðingarfyllt,
f.h. REYKJAPRENTS H.F.,

Hr. framkvæmdastjóri
Dorvaldur G. Kristjánsson,
Sjálfstæðisflokkurinn.

Afrit sent:
Formanni og varaformanni Sjálfstæðisflokksins.

Ég, undirritaður, hefi í dag sannreynt,
að allar ofanefndar skuldbindingar
Blaðaútgáfunnar Vísí h.f. hefur Reykjavrent
h.f. leyst til sín.

Reykjavík 27. okt. 1966.

Gunnar Thoroddsen
lögj. endr. skilv. aðli

Samkvæmt efnahagsyfirliti Bláaútgáfunnar Vísis h.f.,
pr. 30.4. 1966, eru skuldir hennar við Landsbanka Íslands
og Verzlunarbanka Íslands h.f., sem hér segir.

Landsbanki Íslands:

Yfirdráttur samkv. hlr. 7583	395.203.50
Eftirstöðvar af \$ láni ásamt áföllnum kostnaði	<u>2.478.682.45</u>
	<u>Samtals Kr. 2.837.685.95</u>

Verzlunarbanki Íslands h.f.:

Yfirdráttur samkv. hlr. 921	262.358.12
Víxill pr. 29.12. 1965	<u>233.346.00</u>
	<u>495.704.12</u>

*Eyunnar Þveiga
lögj. endurskoðandi*

1916 - 1963
Mannafélag | Prósenttala þeirra, sem hafa
fræfari af landbúnaði.

1910 - 51%

1920 - 42.9%

1930 - 35.8%

1940 - 30.5%

1950 - 19.9%

1960 - ekki tilbúið
en má þetta ca. 17.0%

Þetta má st. árið 1916 hafi
blufallstalan verið ca. 45%
og sé nú í dag ca. 15.0 - 17.0%.

Þessi blufallstala er reiknuð út
áteis fyrir hvert átal-mannafélag,
eða 10. hvert ár.

Upplýsingar frá Hagstofu Íslands 6/11'65

Samkvæmt Guinarstjórnunum eru
bændur á Íslandi árið 1916 (fram-
töljendur á Guinarstjórnunum) 11443
og árið 1958 eru þeir 6422 og
hefur því fekkt um 44%.

Forsætis-
ráðuneytið